

Sandra Radenović
Katedra humanističkih nauka
Medicinski fakultet
Univerzitet u Beogradu

BIOETIKA I JAHR-OVA PERSPEKTIVA

JAHR, Annual of the Department of Social Sciences and Medical Humanities University of Rijeka School of Medicine
(Godišnjak Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci),
Volume godište 1, Number broj 1, pp. str. 1–220/May
svibanj 2010, Rijeka, Hrvatska

Sa sadržajem prvog broja časopisa pod nazivom *JAHR*, godišnjaka Katedre za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci u Hrvatskoj, imali smo prilike da se upoznamo tokom tradicionalnog bioetičkog skupa Lošinjski dani bioetike, maja 2010. godine (Mali Lošinj, Hrvatska). Glavni urednik *Godišnjaka* je Amir Muzur, profesor riječkog Medicinskog fakulteta na pomenutoj Katedri, a Izdavački savet i uredništvo čine brojni autori iz regiona, Evrope i sveta koji se u svom naučnom radu prevashodno bave različitim problemima iz oblasti bioetike.

Otkuda naziv *JAHR*? Ukratko ćemo obrazložiti odgovor.

Naime, iako je u bioetičkoj literaturi i mnjenju američki onkolog i biohemičar Van Renseler Poter (Van Rensselaer Potter) nepitno prihvaćen kao „kum“, odnosno otac bioetike, kada je 1970. godine skovao termin *bioetika* koristeći ga prvi put u dva svoja članka, a naredne godine, u svom delu *Bioethics – Bridge to the Future*, neka novija bavljenja istorijom bioetike otkrivaju činjenicu da još 1927. godine Fric Jar (Fritz Jahr), protestantski sveštenik i filozof u svojim radovima koristi termin *bio-etika* razmatrajući i proširujući Kantov (Kant) moralni imperativ na sve oblike života. U duhu vremena koji je sa sobom nosio moralne izazove u vezi sa razvojem sekularnih i pluralističkih društava, Jar redefiniše moralne obaveze

prema ljudskim i neljudskim oblicima života, dajući nacrt koncepta bioetike kao akademske discipline, principa, te vrline. Itd.

Otuda je ideja vodilja urednika i pokretača časopisa bila da se na ovaj način Fricu Jaru, kao još jednom osnivaču bioetike, oda priznanje. No, i sâma reč *Jahr* na nemačkom jeziku označava *godinu*, te upućuje na formu godišnjaka, kako pominje urednik.

Najpre ukratko predočimo čitaocima sadržaj prvog broja *Godišnjaka*. U prvom delu ovog časopisa može se naći program 10. riječkog bioetičkog okruglog stola pod nazivom „UNESCO i bioetika“, koji je održan u Rijeci 15. maja 2009. godine i koji je okupio bioetičare iz regiona i centralne i istočne Evrope. Drugi deo *Godišnjaka* je posvećen recenziranim radovima, kao i radovima sa recenzijom sa pomenutog bioetičkog okruglog stola, te se u ovom bloku tekstova nalazi sedam radova autora iz Hrvatske (Gordana Pelčić, Anamarija Gjuran-Coha, Iva Sorta-Bilajac), Mađarske (Enikő Demény, Petra Bárd), Makedonije (Marija Todorovska, Dejan Donev) i Srbije (Željko Kaluđerović). Autori su obradili neke od brojnih aktuelnih bioetičkih tema, na primer: probleme kloniranja, ljudskih prava, informisanog pristanka itd. Dok je treći deo časopisa posvećen nerecenziranim sažecima (apstrakt Violete Beširević o informisanom pristanku i apstrakt Jasminke Katić Bubaš i Ervina Jančića o radu bolničkih etičkih komiteta), četvrti deo *Godišnjaka* se odnosi na slobodne teme, te se ovde može naći rad Amira Muzura i Ive Rinčić u kome autori obrađuju pitanja etike i filma.

U delu *Godišnjaka* koji je posvećen Institucijama–partnerima, čitaoci će naići na tekst profesora Judit Sándor o Centru za etiku i pravo u biomedicini koji se nalazi pri Centralno-evropskom Univerzitetu u Budimpešti, kao i na tekst Rut Carek, generalnog sekretara Hrvatske Komisije za Unesco o potonjoj organizaciji.

Poseban, šesti deo časopisa, odnosi se na iscrpan izveštaj o radu Katedre za društvene i humanističke nauke u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci za 2009. godinu. Tako se u ovom tekstu može naći detaljan pregled nastavno-naučnih i ostalih aktivnosti članova pomenute Katedre, kao i spisak publikacija koje su tokom 2009. godine objavili članovi Katedre. Najzad, u ovom delu *Godišnjaka* dat je i prikaz diplomskih radova odbranjениh na ovoj Katedri od januara 2009. do maja 2010. godine.

Na narednim stranama časopisa, čitaoci će naići na Bioetički kalendar, koji upućuje na program i najavu značajnih bioetičkih

skupova koji su se održali tokom 2009. i koji će se održati tokom 2010. godine u Hrvatskoj, regionu i svetu. Tako se u Bioetičkom kalendaru pominju skupovi kao što su, recimo: „Aktualni trenutak hrvatskog zdravstva i njegove prakse“ (Rijeka), „First Video Conference – Bioethics Education – Sharing Various Experiences“ (Beograd), „International Conference on Bioethics Committees in Hospitals“ (Zefat, Izrael), 18. Svetski kongres medicinskog prava (Zagreb), 11. okrugli bioetički sto „Etika i sport“ (Rijeka) itd. Najzad, poslednji deo rada obogaćen je prikazima najnovijih bioetičkih publikacija.

Pomenimo i to da je *Godišnjak* svetlost dana ugledao u dvojezičnoj formi (engleski/hrvatski), te su svi tekstovi pristupačni široj evropskoj i svetskoj naučnoj, te bioetičkoj javnosti.

Možemo bez preterivanja zaključiti da i po formi i po sadržaju, ovo novo bioetičko glasilo odslikava ne samo ogroman doprinos bioetičkoj edukaciji i širenju ideja bioetike uopšte, za koji je Kate-dra za društvene i humanističke znanosti u medicini Medicinskog fakulteta u Rijeci već više od decenije zaslužna (nastava bioetike, objavljivanje brojnih bioetičkih publikacija, organizacija bioetičkih skupova, te učestvovanje u organizaciji 9. svetskog kongresa bioetike itd.), već i tendenciju promišljanja bioetike iz novih perspektiva, imajući na umu, kako smo pomenuli, neka nova saznanja iz sāme istorije bioetike. Otuda pozdravljamo pokretanje *Godišnjaka*, te ga iskreno preporučujemo raznovrsnom članstvu brojnih stručnih i naučnih zajednica, kao odličan primer doprinosa razvoju *bioetike*, odnosno *etike života* u najširem smislu.